



**MISSA INTE GODA
RECEPT I RUTGERS
HÖRNA**



MUSEITIDNINGEN

Medlemsblad för Råå Museiförening



Konst och konsthantverk
av Maja Sjöströms kusin-
barnbarn.



Anders Jönsson med en split,
redo för att agna.

I DETTA NUMMER:

- ◆ Sju konstnärer i Maja Sjöströms fotspår
 - ◆ Krogafiske nu och förr
 - ◆ Inez Svensson Älvdrottningen



Ordföranden har ordet

Väl på plats – blåstrad och målad – kommer styrhytten att utrustas med en simulator för körning ute på Sundet.

Ytterligare ett års verksamhet för Råå Museiförening har lagts till handlingarna. Den otroligt fina och varma sommaren bidrog till att antalet besökare under säsongen blev ovanligt lågt, vilken i sin tur innebär att intäkterna varit lägre än vanligt. För styrelsen blir detta en utmaning: Vad gör vi för att locka fler besökare till vårt fina museum? Nya idéer och flera projekt är på gång. Skolgruppen arbetar för att fler skolklasser och barn skall komma till museet. Vill barnen besöka museet, så hoppas vi att de vuxna också kommer.

Bidrag och gåvor

För att driva vårt museum behövs pengar, och museet har tacksamt fått flera generösa bidrag och gåvor från både privatpersoner och föreningar. Bl.a. har Råå Museiförening än en gång fått bidrag från både Stiftelsen Skånska Redares Understödsfond och Helsingborgs Fartygsbefälhavares Sällskap för nya projekt.

Ett speciellt tack till Nils Pålsson för den fina gåvan till Råå museiförening med anledning av hans bemarkelsedag.

Det är också många som kommer till museet och lämnar föremål, böcker, gamla foton m.m., som oftast har anknytning till Råå eller till havet, saker som museet kan införliva i sina samlingar. Föreningen måste ibland tacka nej, då museets förrådsutrymmen för arkivering ej är tillräckliga.

Museigänget

Under onsdagsförmiddagarna träffas ett antal duktiga herrar – jobbgänget - för att ta hand om det som måste ses över. Det kan vara att reparera saker eller att bygga nya montrar, se över allt det tekniska på museet, röja och sortera m.m. I vår skall gänget ta hand om ett större projekt - en styrhytt från en fiskebåt, som skall placeras i motorhallen. Styrhytten hittades i Mjöhult och ägaren hade tänkt inreda den till hönshus !!, men valde att istället

sälja den till Råå Museiförening. Väl på plats - blåstrad och målad - kommer den att utrustas med en simulator för körning ute på Sundet. Detta kommer säkert att uppskattas av både barn och vuxna. Absolut en bättre idé än att höns invaderar styrhytten!

Andra duktiga idealister sysslar med saker som också måste göras på museet - att registrera de nyinkomna skänkta sakerna, att guida skolklasser och vuxna grupper, att se till att receptionen är bemannad och mycket annat. Allt detta arbete som läggs ner är ovärderligt! Ett stort tack till alla som hjälper till – ingen nämnd och ingen glömd!

Årets aktiviteter

Årets utställning uppe på Övre däck handlade om "Ruben Rausing – visionären från Råå". Besökare kunde på ett informativt sätt ta del av foton och texter om hans barndom på Råå och även hur han byggde upp sitt företag TetraPak.

Naturligtvis var det också många som med stort intresse tog del av den utställning som berättade om att det var 100 år sedan Råå blev en del av Hälsingborg. Det uppmärksammade museet även den 18 augusti genom att ordna en Nostalgidag. I strålände väder kom många till hamnområdet för att ta del av olika aktiviteter på museet – både utomhus och inomhus.

Höstens olika söndagsprogram med kåserier och filmvisningar har blivit en av många rååbor uppskattad aktivitet. Naturligtvis fortsätter vi med olika programpunkter under våren. I slutet av denna tidning finns vårens program.

Museets julmarknad "Gammeldags jul" blev ännu en gång en stor succé. Massor av besökare handlade julsaker och böcker, tog lotter, köpte karameller i handelsboden, drack kaffe och glögg. Naturligtvis kom tomten med båt – till både barns och

vuxnas förtjusning. För många räckte det att bara gå runt och njuta av den varma och mysiga stämningen.

Utveckling av museet

Styrelsens strävan är att på olika sätt göra museet än attraktivare för besökare. Både huset och utställningarna behöver ständig genomgång. Vad behöver underhållas, förnyas, förändras? Hur skall vi få fler besökare till våra aktiviteter, utställningar osv? I detta arbete är marknadsföringen otroligt viktig. Det kan ske genom annonsering, men idag när vi fler via face-book och andra sociala medier. Vi tar hjälp av nutiden för att föra historien in i framtiden – allt för att marknadsföra vår klenod RÅÅ MUSEUM FÖR FISKE OCH SJÖFART.

Ett stort tack till alla som ger bidrag och gåvor till museet och till er som med stor kunskap och stort intresse lägger ner ett fantastiskt arbete på vårt fina museum.

*Hans-Ingvar Green
Ordförande*

RÅÅ MUSEUMS STYRELSE

Museiföreningens styrelse, som under året 2028 haft 9 protokollförda sammanträden, har bestått av

Hans-Ingvar Green – ordförande

Lars Wallin – vice ordförande

Gunilla Kittel – kassör

Ulf Swanstein – sekreterare

Elsa-Lena Ryding

Rutger Lindblad

Lisbeth Råvik

Ingrid Högberg

Rolf Jonasson

Britt Siversson Holmén

Lars-Erik Mattsson

Sju konstnärer i Maja Sjöströms fotspår

◆ **Ragna Sverkersdotter Granberg**

(född Sjöström) (1950-1986),
inredningsarkitekt, bildkonstnär

◆ **Ylva Sverkersdotter Sjöström**
Vormedal, arkitekt, designer,
bildkonstnär

◆ **Åsa Eleonora Sverkersdotter Sjöström,**
filmare, konstnär,
manusförfattare

◆ **Margareta Torkelsdotter Selander**
(född Sjöström), dockteaterregissör,
producent, dockspelare

◆ **Katarina Torkelsdotter Gustafsson**
(född Sjöström), keramiker med verkstad
i Sireköpinge

◆ **Elisabet Torkelsdotter Sjöström,**
dansare, koreograf, lärare i koreografi vid
Balettkademin i Rom. Elisabet deltar i
utställningen genom ord och bild.

◆ **Karla Sverkersdotter Sjöström**
(1949-2011), Montessoripedagog,
lerskulptör

De sju konstnärerna är alla kusinbarnbarn till den internationellt kända och beundrade textilkonstnären Maja Sjöström. För två år sedan visade vårt museum en del av Maja Sjöströms utsökta textilier, lånade från Nordiska Museet, Stockholms Stadshus, Sofiakyrkan i Stockholm och från privata hem. Utställning fick stor uppmärksamhet och denna säsong är det Majas

kusinbarnbarns konst som vi har glädjen att visa. Detta tack vare Åsa Rausing Roos som förmedlat kontakten med konstnärerna.

I år har vi genom Margareta Torkelsdotter Selanders dockteater, *Var är mamma?*, något att erbjuda våra yngre besökare.

Släktskapet med Maja Sjöström

Maja Sjöström växte upp på Södregård, strax öster om Råå vid Råå-åns vackra dalgång. I den stora syskonskaran på sju barn var det endast Johan som bildade familj. Johans båda barn, döttrarna Else och Inga, avled tragiskt i tuberkulos.

I familjen Sjöström fanns också Valfrid, kusin till Maja och hennes syskon. Amanda och Lars Sjöström öppnade sitt hem för Lars brorson, trettonårige Valfrid, när dennes far Fritz avled. Valfrid blev en del av familjen och de behöll kontakten genom åren.

Maja bodde och verkade i Rom men återvände till Råå och Blå Boden på somrarna. Till Blå Boden, Majas och de tre systrarnas butik med konsthantverk, kom Valfrid gärna för att träffa sina kusiner.

Valfrid Sjöström fick barnen Boel, Torkel och Sverker. Det är döttrarna till Torkel och Sverker som vi nu får möta på Råå Museum. Konstnärerna presenterar sig nedan i text och bild. Åsa Sverkersdotter Sjöström presenterar sina sysstrar Ragna och Karla.



Oljemålning från Ven

Ragna tog studentexamen i Södertälje och studerade sedan till inredningsarkitekt på Hochschule für Angewandte Kunst i Wien (som numera heter Wiens Kunstgewerbeschule) och tog examen som inredningsarkitekt 1976. Hon flyttade hem till Sverige igen i slutet på 70-talet och arbetade sedan på arkitektbyrå fram till sin alltför tidiga död i cancer 1986.

Ragna målade mycket redan som tonåring i en expressionistiskt flytande stil med Vincent Van Gogh och Chagall som en tidig inspiration. Hon målade både i olja och akvarell. Som ung flicka var hästar ofta hennes motiv, kanske för att hon hade hand om en häst på en gård i närheten av hemmet och var i stallen varje ledig stund.

Senare när vi började segla runt i Stockholms skärgård så blev det bilder på havet, båtar och skärgårdsöar. Den stil hon utvecklade med sina skärgårdsskisser blev med tiden allt mer raffine-

rad. Akvarellens teknik uppmanar till snabbhet och enkelhet. Sommaren 1979 seglade hon och hennes bror Staffan med Gilgalad, segelbåten som Staffan just byggt färdig, genom Göta kanal och vidare längs Västkusten till Skåne och Torekov. Då målade hon den fina akvarellen från hamnen på Läsö, som visas i utställningen.

Ragna målade också motiv från exotiska miljöer och städer som Venedig. Mot slutet av sitt liv målade hon många motiv från Ängelsbäcksstrand som också för henne var barndomens strand, och motiv från ön Ven. Hon målade strandgräset, styvmorsviolerna och vågorna som bryter in över en sandbank på ett mer och mer avskalat och till synes "förenklat" sätt som förmedlar en djup samhörighet med landskapet och naturen och ger tavlorna en nästan andlig dimension.

YLVA SVERKERSDOTTER SJÖSTRÖM VORMEDAL



Artemis, De Vilda Djurens Gudinna. Bokillustration ur Mileniaden, Milenas underbara resa till San Michele.

En mörk kväll i mars för ett år sedan befann jag mig på Piazza San Marco i Venedig. Lagunen hade svämmat in över hela platsen och man måste förflytta sig på meterhöga gångbroar. Ljusen från kafeerna runt Piazzan speglade sig i vattnet som en stjärnhimmel.

Turisterna hade alla flytt in i värmen.

Vad är det som händer med vår blå planet? Är detta ”tippingpoint”? Ska Venedig och många andra omistliga städer sjunka i havet som en gång Atlantis?

Jag tänker på min yngsta syster Ragna, som dog så ung. Jag minns när vi som arkitektstuderenter besökte Venedig tillsammans för första gång. Tavlan hon målade för fyrtio år sedan, med Venedig som sjunker i havet, finns med på utställningen.

Jag var på resa i Majas fotspår. Nästa dag hittade jag silkefabriken Bevilacqua där Maja gjort sina gobelänger och tyger för hundra år sedan. Två år hade hon bott och arbetat här i denna underbara stad. Alberto, barnbarnet till Glenly och Cesare Bevilacqua, visade mig runt. Det var som att komma in i en orientalisk saga. Tusentals trädrullar i alla regnbågens färger. Fabriken vid Canal Grande har varit i familjens ägo sedan sjuttonhundratalet. Man arbetar fortfarande på samma vävstolar.

Ett halvt år tidigare var jag också på resa i Majas fotspår. Denna gång till Rom dit hon flyttade för gott efter att hon var färdig med textilierna till Stockholms Stadshus som invigdes 1923. I Rom upptäckte jag att där jag själv suttit och gjort skisser till min bok, ”Mile-

Ateljén i min sommarstuga med väggmålningen: Från Stockholms skärgård till Ängelsbäcksstrand. Colin Archerskutan Zevs på bilden var barndomens flytande sommarhus innan vi blev landfasta på Ängelsbäcksstrand i Skälderviken.



”Flykten från Damaskus.” Målning av en syriansk kvinna när hon räddades ur havet med sin lille son utanför Samos. Tavlan sålde jag på min utställning, ”Var inte Radd”, till förmån för Gula Båtarna som räddar flyktingar i sjönöd.



Milena och Fågel Fenix på Spanska Trappan. Illustration till Mileniaden.

nas underbara Resa till Italien”, där hade Maja vandrat före mig. Tavlan ”Milena och Fågel Fenix på Spanska Trappan” finns med på utställningen. Maja trillade faktiskt ner för Trappan och bröt tre revben. Det första hon gjorde när hon kom till Rom.

Min resa fortsatte sedan till Capri dit jag reser varje år för att måla. Efter att fått beviljat uppehåll i en ateljévåning på Axel Munthes San Michele tre somrar på rad har Capri blivit min Ö.

Här var också Maja. Hon kände Axel Munthe väl och bistod honom med att inreda Drottning Victorias hem både på Capri och i Rom.

När jag lämnade Capri denna gång blåste det upp en sådan storm att vi trod-

de vi skulle förlisa. Efter otaliga försök lyckades kaptenen styra båten in bakom skyddsvallarna i Neapels hamn. Vad är det som händer i världen? Stormarna blir större och kraftigare för varje år, torka och skogsbränder blir allt värre.

På Majas tid var det inte klimatet som var det stora hotet. Maja levde under två världskrig. Vi som följer hennes spår måste förstå hur bra vi har det och göra något för att rädda vår planet innan det är försent. Detta är min apell som arkitekt och konstnär. En tribut till skönheten i världen.

Vad jag själv har skapat och min inställning till arkitektur kan man se och läsa om på min hemsida.

www.ylvavormedal.com



Piazza San Marco i mars 2018. Högvattnet blir värre för varje år. Snart tränger det in i cafeterierna som omger platsen.



En liten film för mina systrar.

Jag är utbildad vid Royal College of Art i London, där jag studerade på 70-talet. Royal College är en konstskola med en filmavdelning och jag blev påverkad av en konstorienterad syn på film som ett visuellt medium där bildspråket är centralt.

Jag har arbetat som filmare med experimentell film och animation sedan dess, först i London och sedan tillbaka i Sverige. Har arbetat med olika genrer som dokumentär, fiktion och experimentell film och blandat både stilar och teknik. Långt innan digitaliseringen kom som gjorde tekniken mer åtkomlig, arbetade jag med specialeffekter. Vi använde gammaldags

analogo animationskameror. När jag kom tillbaka till Sverige läste jag också filmvetenskap på Stockholms Universitet, speciellt inriktad på experimentella och konstnärliga filmer.

Har också undervisat på många olika nivåer, Workshops med barn och tonåringar i London och Danmark och på Frölunda Filmverkstad som jag startade 1980 på Frölunda Kulturhus i Göteborg. Jag har också undervisat som lektor på Högskolan på Gotland i Konstnärlig Gestaltning (2002-2009).

I mina filmer har jag ibland använt mig av traditionella narrativa tekniker, som i t.ex. *En liten Julsaga* (en barn- och familjefilm). Fil-

men har sedan 1999 visats varje jul i SVT. Men jag har också gjort filmer som är mer experimentella som filmen *En liten film för mina systrar*, som fick pris i Nordisk Panorama 1992 med motiveringen: "Priset tilldelas en film som kombinerar olika animationstekniker till ett visuellt, associationsrikt och förkrossande kollage av idéer och bilder kring temat kvinnan som offer." 1996 gjorde jag filmen *Dea Marina* (en ekologisk musikvideo om människans rovdrift på naturen och vår planet) som fick pris i Barcelona.

Film för mig är en kombination av ord, bild och musik, ett personligt och levande språk för att nå ut till andra människor och i högsta grad en konst, inte en industri.

Intresset för Majas konst började när jag sorterade bland min fars efterlämnade papper och hittade artiklar om Maja där det visade sig att Maja och jag hade samma födelsedag (13 mars), vilket gjorde mig nyfiken. Jag hade ju hört talas om Majas konstnärskap under min barndom och visste att hon var kusin med min farfar och att de hade stått varandra nära. Men jag visste inte så mycket om hennes liv. Eftersom jag just då höll på med ett dokumentärt manus om kvinnliga konstnärer från denna tid; de andra var Elsa Beskow och Alice Tegnér, så tänkte jag inkludera henne i skaran av kvinnliga konstnärer, deras liv och praktiska svårigheter med att förena konstnärrollen med t.ex. familjeliv. Många kvinnor tvingades ju liksom Maja att välja bort egen familj. Jag skrev synopsis till första delen av den här tänkta dokumentären på ett utvecklingsbidrag från Filminstitutet, men produktionen av filmen har (ännu) inte kommit igång på grund av svårigheter med finansieringen.

Åsa Sjöström.



Dea Marina sjöjungfrun.



Dea Marina.





Margareta Selander med dockan Dina ur Dinosauriekällan.

När jag var tolv år lekte jag fortfarande med dockor, ända tills den dag då en ny flicka flyttade in i grannhuset. Hon tittade på mig och utbrast: "Leker du med dockor?" Där slutade min lek och återupptogs inte förrän jag fick egna barn och började om med dockorna. Det som från början varit en lek förändrades så småningom till ett yrkesutövande.

Under några år på 80-talet skapade jag dockteater tillsammans med mina barn och dagbarn. När sedan mitt yngsta barn började skolan, kände jag att det var dags att satsa professionellt på dockorna. Jag arbetade då med projekt i skolorna och gjorde pjäser med eleverna.

1987 startade jag Dockteater Månstjärnan. Jag tillverkade dockor och scenografi och skrev manus själv. Jag har sedan dess produ-



Var är mamma?

cerat 24 dockteaterpjäser för barn och en pjäs för vuxna. Pjäserna finns dokumenterade i de två böckerna *Veras krypin och nitton andra dockteaterpjäser* och *Maskarnas musik* och fyra andra dockteaterpjäser.

Identitet och utanförskap är ett genomgående tema i pjäserna. Känslor som rädsla, ilska och ensamhet blandas med nyfikenhet och glädje. Många av dockorna har barnteckningar som förebilder och får därigenom ett väldigt personligt uttryck.

Sedan början på 90-talet har jag turnerat med min dockteater i hela landet från Malmö i söder



Slutsenen i *My Dance* där kvinnan väljer sin egen väg bortom alla regler.

till Kangos i norr. Jag har deltagit i festivaler i Norden och Ryssland och även gästspelat i Italien. När man kommer till Ryssland är man drottning. Dockteater har hög status där och utbildningen är fem år. I Sverige finns ingen dockteaterutbildning, så jag är autodidakt, förutom kortare kurser i röst- och spelteknik, mim och dramaturgi.

Jag har ofta spelat ensam, men ibland har jag haft en medspelare. De sista tio åren har min man Lars-Göran medverkat som dockspelare. Våra tre barn har också följt den konstnärliga banan. Jenny är danspedagog, Ingemar

bildkonstnär och Frida musikartist. Alla tre har på olika sätt bidragit i skapandet av mina pjäser. Vår dotter Frida gör underbar musik till föreställningarna och nu undrar hon om jag inte ska skriva en ny pjäs snart så hon får komponera musik. Trots att jag tänkt att min senaste pjäs *Var är mamma?* skulle bli den sista, känner jag att ett litet frö till en ny föreställning ligger och gror i mig. Jag tror inte att dockorna någonsin lämnar mig.

www.manstjarnan.se

KATARINA TORKELSDOTTER GUSTAFSSON



Skulpterad och genombruten ägglampa.

Jag är keramiker i Sireköpinge, Svalöv sedan 1972 och driver där mitt företag Sireköpinge stengods. Född i Umeå och bosatt i Skåne sedan 1967.

Redan som tioåring satt jag och gjorde små figurer av modellera. Jag måste hela tiden ha någonting att göra med händerna. Lektionerna i skolan var tråkiga, men jag uppfann olika saker att fördriva tiden med. Ibland satt jag och täljde på någon träbit.

När jag var sexton år flyttade jag ner till Skåne för att arbeta på djursjukhuset i Helsingborg. Mitt intresse för lera förde mig till en kvällskurs i keramik och det dröjde inte länge,

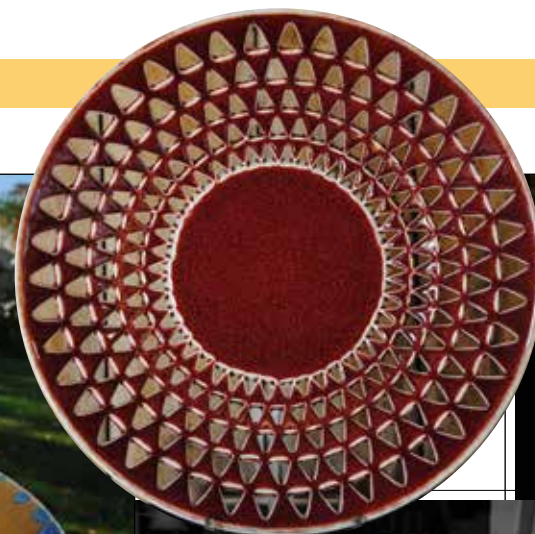


Vas och fat i blå kristallglasyr.

förrän jag själv ledde kurserna. Där startade min yrkesbana som keramiker. Jag tillverkar bruks- och prydnadsföremål i stengods och porslinslera och har som specialité genombruten dekor. Mestadels tillverkar jag mina glasyrer själv och jobbar även med kristallglasyrer. Jag är autodidakt.

Genom åren har jag hunnit med ca 200 utställningar på konsthallar, gallerier, museer, konstföreningar och slott. Jag har varit med i "Konstrundan Nordvästra Skåne" sedan starten 1994.

1989 tilldelades jag Svalövs kommuns kulturstipendium. 1988 gjorde jag en offentlig utsmyckning till Svalövs idrottshall, som flyttades till nya Heleneborgshallen 2015. Jag har även gjort utsmyckningar till den nya Helene-



Genombrutet fat i oxblodsglasyr.



Lampa i transparent porslinslera med kristallglasyr.

Utskärning av nätägglampa.



borgsskolan 2013, där alla barnen fick göra sin konst under min handledning, även barnen på Lunnaskolan i Kågeröd. 2011 fick jag äran att göra Livets Pärlor till Mariakyrkan i Helsingborg. Har även fått en hel del andra utmaningar som t.ex. en hel matservis 1984 till Nunnorna på Karmeliterklostret i Glumslöv, julkrubba med 20 figurer till Den Gode Herdens kyrka i Helsingborg. Barnen som döps i Svalövs kommun får en handjord dopljusstake och dopdroppe som jag tillverkar.

Jag var formgivare till Svalövs konstgjuteri från 1992 till en bit in på 2000 talet och gjorde

ca 300 handmodellerade reliefer, till bland annat gårdsskyltar.

Under min första tid som keramiker tillverkade jag många figurer i lera. Det var hästar, dinosaurier och andra djur. Nu har jag fått använda den kunskapen till att göra stora dinosaurie-skelett i stengods till Tropikariet i Helsingborg.

Jag har öppet året om i min keramikverkstad samt i utställningsladan (100kvm).

Tror aldrig att jag kommer att ledsna på mitt arbete. Det är en del av mitt liv och jag älskar det.

www.sirekopingestengods.se

ELISABET TORKELSDOTTER SJÖSTRÖM

Jag föddes i Umeå den 12 februari 1953 där jag växte upp i ett harmoniskt hem i en villa, med tre flickkamrater som grannar. När jag gått ut fackskolan bestämde jag mig för att söka in på utbildningen till gymnastiklärare eller danspedagog. Jag förväntade mig inte att komma in på dansutbildningen men åkte till Stockholm för att prova. Jag var en av de 12 som kom in av 250 sökande.

Efter min danspedagogutbildning på Statens dansskola i Stockholm, nuvarande DOCH, Dans- och Cirkushögskolan, åkte jag till Rom för att studera Grahamteknik, en modern dansteknik som skapades av den stora amerikanska koreografen Martha Graham. Jag tränade hårt varje dag på Centro professionale di danza contemporanea på Via del Gesù mitt i centrala Rom. Jag fick snart möjlighet att vara med i danskompaniet Teatrodanza som leddes av Elsa Piperno, pionjär inom den moderna dansen i Italien. Min danspedagogutbildning hjälpte mig också att få undervisa på skolan och tjäna några lire, men det var inte mycket. När jag fick ett tillfälle att vara med i en uppsättning av De sju dödssynderna av Bertholt Brecht på Norrlandsoperan i Umeå flyttade jag med min nuvarande man till Umeå. Det blev bara ett år. Min man tyckte att det var för kallt och mörkt och jag hade ju fortfarande dansjobb i Rom.

Tillbaka i Rom turnerade vi omkring i hela Italien och dansade på de mest fantastiska teatrar, bodde på fina hotell och åt otroligt god mat, men vi fick inte mycket i lön. När vår förste son föddes blev det för komplicerat att fortsätta med turnerandet och jag fick anställning som lärare i Graham teknik och kompo-

sition på Accademia Nazionale di Danza. Det är den enda statliga dansutbildningen i Italien som ligger på en av Roms sju kullar, Aventino. Där har jag nu arbetat sedan 1981 och hunnit med att assistera många koreografer från hela världen. Under 1990 och 1991 hjälpte jag Birgit Cullberg att sätta upp en av hennes TV baletter, "Revolt", och att skapa ett nytt verk till våra elever, "The Conference", otroligt aktuell idag. Det är en dans som handlar om hur politiker bråkar om invandrarfrågan, om hur socialdemokraterna hjälper att ta in invandrare medan moderaterna jagar iväg dem. Under åren har jag också haft många samarbeten med kulturverket uppe i Umeå där elever från balettakademien i Rom har koreograferat och dansat i olika projekt med Norrlandsoperan.

Min stora lust att dansa har aldrig avtagit och i Rom har jag fortsatt att träna även andra danstekniker. Under många år gick jag och tog lektioner i Cunningham teknik som ledde till några tillfällen att dansa igen. Genom våra Erasmus utbyten med olika länder har jag också fått nöjet att undervisa i Mali ett par gånger, något jag gärna skulle göra om, en alldeles speciell upplevelse.

Våra tre barn som också arbetar inom konstnärliga yrken, Enrico designer, Emanuela grafiker och Linnea kulturarbetare, har många gånger gett mig inspiration som hjälpt mig i det konstnärliga skapandet. När jag nu går på mitt sista år före pensionen och tänker tillbaka på alla tusentals elever jag undervisat i dans, alla kompositioner jag gjort med eleverna, alla koreografer som kommit och gått, måste jag nog hitta nya dansvägar genom livet.



Elisabet i egen koreografi på Teatrodanza i Rom

KARLA SVERKERSDOTTER SJÖSTRÖM (1949-2011)

Karla gick en utbildning i Montessoripedagogik i London på 70-talet, efter att ha gått Gripholms Folkhögskola. När hon kom tillbaka till Sverige så arbetade hon i Täby som Montessoripedagog. Hon jobbade med keramik på fritiden och ledde flera barngrupper i keramik. Karlas lerfigurer visar hennes stora intresse för djur. Hon var mycket lyhörd för djur och fåglar och deras olika uttryck och formade dem i lera. Lerfigureerna brände hon i en liten ugn hon hade hemma. Hon hade också ärvt vår mormors vävstol och lärde sig väva.

Karlas stora intresse var hennes Shetland Sheepdogs. Några var hon fodervärd åt och några var hennes egna. Den stora kärleken till hundar började med collien Billy som hon hittade på ett hem för övergivna hundar. Hon räddade livet på Billy och de blev oskiljaktiga. Intresset för att forma saker i lera blev hennes huvudsakliga sysselsättning. När hon så småningom blev sjukpensionär höll det henne sysselsatt även när den plågsamma sjukdomen KOL begränsade hennes vardag mer och mer.

Karla ställde ut sina alster på biblioteket i Täby. Hennes lerfigurer är uttrycksfulla och ensamma som i sitt eget universum där de melankoliskt blickar ut mot den omgivande världen...



Lerfigurer vid barndomshemmet.

Lerfigur i snö.

Från den 1 maj får vi njuta av dessa konstnärers verk som spänner över många områden inom konsten. Råå Museum hälsar er hjärtligt välkomna.

Britt Siversson Holmén

*Hur får man den bästa torsken?
Det vet fiskarna Anders Jönsson och
Staffan Kroll. Då är det krogafiske
som gäller. Det visste Rååfiskarna
redan på 1800-talet då de fiskade
med krok i riktigt stor skala.*

Lennart Hansson drar
och Staffan har kejsat
en torsk. Anders i
styrhytten.

Krogafiske nu och förr

Två fiskare som föddes in i det

Både Anders och Staffan har vuxit upp i fiskarfamiljer. Anders Jönsson ”föddes in i det mer eller mindre. Farsan han höll ju på och fiskade. Farfar hade ju slutat när jag föddes. Han var för gammal.” Far hette Börje Jönsson och farfar Janne Jönsson. Farfars far hette Anders Petter Jönsson och var fiskare på den tiden då man gick till Anholt. ”Den gubben ville de ha med för han kunde sitta och ro en hel dag utan att bli trött.”

Börje fiskade till en början ihop med sina bröder John o Egon. När Johns söner Jan och Kaj blev större var det inte plats för alla i en båt. Då tog John och hans söner bottengarnen och så tog Börje och Egon båten som hette Hoppet. Sedan blev det Fri, den båt som syns på Råå-filmen när den kommer in från Ven. Anders fick börja hjälpa till vid fisket redan som fyraåring. Han växte upp med fisket och skaffade sig stor erfarenhet. Idag är han båtman vid Sjöfartsverket med oregelbundna

arbetstider, vilket ger honom tid att fiska med Staffan. (Den Fri som idag ligger vid fiskerkajen är en annan båt, en stor fiskebåt av järn, som drivs av Staffan och Anders.)

Staffan ”är egentligen lanningafiskare (=fiskade från stranden) från början. Hade ju min farfar där nere, Rudolf Kroll, min farbror Börje Kroll och min far Leif Kroll. De fiskade allihopa men inte som yrkesfiskare, utan deltidsfiskare.” Staffan och hans far hade så stor båt som det gick att ha på lanningen.

I längden blev det för tungrovt. Dessutom blev Staffan yrkesfiskare och behövde en större båt.

På Staffans mors sida har vi mors morfar, den kände fiskaren och fiskhandlaren Nils-Erik Eriksson. Han hade fiskebåten Tora som han bland annat körde med turister till Ven på äldre dagar. ”Det går en skröna om att han alltid stannade mittsunds och skulle läsa en dikt och då skrek alla käringarna: Kör. Kör, kör! För det rullade... Det sägs att Nils-Erik var den mest ekonomiske fiskaren av alla och han kallades ▶

Här tar man en torsk med
huggekroken

Staffan drar och Anders
kejsar en torsk.



Anders med en split.



En färdig tru lastas ombord på Fri.



Staffan med reva, tru, agn och flöten.



Anders med färdigskuren sill till agn.



Två fiskare efter väl förrättat värv.

av vissa för Rige-Nils. ”Di frågade ju han på gamla dar: Hur har du kunnat bli så rik Nils-Erik? Jo, det ska jag berätta för er, sa han. När ni går förbi bonken så tar ni ut en krona, men jag sätter in en krona!” Staffans morfar hette Arthur Bruno, en glad person med fin sångröst. Han var tullare och hade en fiskebod vid sjön. Den fick Staffan ära tidigt. Arthur Bruno sjöng på begravingar och fick smeknamnet ”Liklärkan”.

Staffan började alltså fiska med sin far och farfar. Sedan fiskade han med andra, som t.ex. Olle Rundkvist, en av de större Råå-mästarna, anser Staffan. Gubbarna vid sjön var på honom

när han var ung och ville börja fiska. ”Ja, gör det, men lär dig ett yrke så du har nånting att gå tillbaka på, så du slipper springa på Timmerprodukter och flytta bräder.” Det var förstås inte roligt att behöva stå med mössan i näven och be om okvalificerade jobb när fisket tröt. Staffan utbildade sig därför till målare. Han var yrkesfiskare i 10 år. Idag är han målare med egen firma och deltidsfiskare.

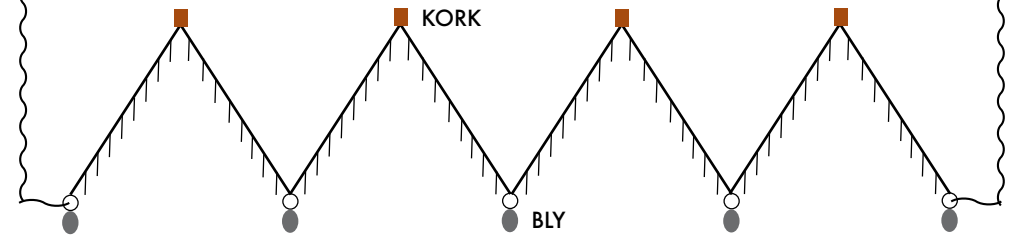
Både Anders och Staffan bor i sina föräldrahem på Råå. De är nästan lika gamla och växte upp tillsammans. Anders är fjärde generationen i huset på Mellangatan. Staffans hus på Långgatan har ägts av hans mors morfar



En leka på plats.

En tru med split, blytyngder och flöten.

En långa på kroken.



Nils-Erik Eriksson och hans föräldrar bodde där före honom.

Krogafiske - hur går det till?

Förberedelserna är viktiga. Först gäller det att skaffa sand. ”Det ska ligga i sand för att det inte ska habba sig.” Sanden behövs alltså i truen (tråget) där revarna läggs i en viss ordning. Sand kan man skaffa i förväg, men sill för att agna krokarna får inte vara för gammal. Är det ingen som fiskar sill så får Anders och Staffan fiska själv. ”Och det kan gå både upp och ner. Det kan bli precis så det räcker till krogarna och det kan bli så vi kan fylla hela båten...” Det går bra att frysa in sillen i 10-12 dagar men inte längre, för då sitter den inte bra på krokarna. Sillen ska fileas och skäras i bitar. Sedan sätter man en bit på varje krok.

”Sen ska krogarna palmas...” Det betyder att reda ut och bre ut revorna i ordning så att de inte trasslar in sig i varandra när det ska sättas ut. Revorna har hängts upp på en split (v.g.se bilden) för att torka. Om det har blåst lite så

kan de ha gått in i varandra. På varje reva är det 64 kroker. Det lär bero på att man en gång i tiden inte kunde göra längre revor. Anders och Staffan har prövat 100 kroker istället. Det blev för tungt när de började använda ett litet kopp-lingstycke, en leka, där ”krogatafsen” fästes. En leka (v.g. se bilden) är av metall och har tre öglor. De träs upp på revan och man knyter en knut på varje sida och sen en i krogatafsen. Det blir ganska många att hålla reda på, så 64 stycken räcker till. Fördelen med lekan är att när torsken biter kan den röra sig fritt och snurra runt. Förut hände det oftare att stora torskar ryckte av tafsen. Om det händer nuförtiden är det lättare att trä på en ny på lekan. Man får upp många fler fiskar nu även om strömmen skulle vara för hård. Krokarna sitter på 1,80 decimeters avstånd från varandra.

På revan fäster man en blybit (eller en sten som förr i tiden), därefter åtta kroker, sen en kork som flöte, sen åtta kroker osv. Det blir fyra korkar, fem blybitar och 64 kroker på varje reva (v.g. se teckningen).



Anders agnar med en sillbit.

Man lägger 4-5 split på varje tru, d.v.s. uppåt 320 krok. Staffan och Anders har rätt att sätta 1200 krok, men det är inte lönt eftersom de bara får ta upp 7 torsk per man. Deltidsfiskare får nämligen ingen licens för torskfiske... Annars hade de fiskat mer på krok.

Efter att ha förberett allt är det dags att sätta, d.v.s. sätta ut revorna i sjön. Fiskarna går ut samma dag så att sillen inte hinner "bloa å sig". Det ska vara smakligt för torsken. De förankrar varje reva i båda ändar och drar upp en lina som fäster i en "skubbe" med flagga på. De försöker sätta så sent som möjligt när pilkeskutorna för turister har gått hem, för pilkar de i krokarna så kan de råka lyfta dem. Strax innan det blir mörkt på eftermiddagen passar bra och helst ska det vara lite halvdåligt väder. Det måste vara "vanne i bonn", alltså en ordentlig bottenström. "Det ska va' rörelse. När du inte får nån torsk i garnen då får du torsk på krogar. Har du fått torsk i garnen får du ingen torsk på krogarna. Är där inte rörelse så hugger inte fisken. För då hänger kanske sillabiten ner bara." Det verkar vara bra att ha utrustning för och kunskap om både fiske på krok och med garn, eftersom de olika fiskesätten passar vid olika väder. Det har mindre betydelse om bottenströmmen kommer från söder ("ström") eller från norr ("flo") anser Anders och Staffan.

När de ska sätta ut kör Anders båten och Staffan står och passar så att det inte går för fort när revorna åker ut. Han håller ofta igen lite i blyna, så att det inte blir "hams och trams alltihopa". De har en praktisk rädda att fästa bak på båten

och kan använda två tråg genast efter varandra. Mitt i sundet finns ett större grunt område, disken eller banken. Från disken stupar "hällan" ganska brant ner till 25-30 meters djup. Fiskarna sätter sina revor parallellt med hällekanterna i boten, den ena revan efter den andra.

Dagen efter är det dags att dra. Man tar fatt i flaggan vid "skubben" och så drar man upp den långa linan och draggen (ankaret) med självhalaren, en stor hydraulisk apparat som används till att dra garn. När krokarna börjar komma måste man dra för hand. Det gäller att se upp så att man inte får en krok i fingrarna. Största risken är när en krok har fastnat i boten ("bonnhåll") i en stock eller något annat. Då kan revan kasa baklänges och så kommer nästa krok... Våra fiskare är moderna och använder numera handskar. Förr använde fiske-gubbarna avklippta vantar med fingrarna bara. Det var svårt att ta den hala fisken med helt bara händer.

Om revan fastnar och går av måste man dra från andra hållet. Drar man av den andra ändan också är det bara att ta fram "strygegrejerna" och stryka längs botten efter redskapen. Det är ofta ett trist och tidsödande arbete.

Staffan måste också tänka på att inte slänga ner allt i en ändå röra utan "Det ska ligga grant i kringlor och så ska blyna ligga för sig och flåna (flötena) för sig". Han kan ta småfisk själv, men om det är stor torsk så får Anders krypa ut ur styrhytten med kejsen (håven) eller huggekroken. Anders kan köra samtidigt med hjälp av en joystick på kabel. Det gäller att kunna styra parallellt med revan och ta hänsyn till strömmen. Är det motströms kan det vara besvärligt. Är det mörkt kan det vara svårt att se den bara två mm tjocka revan. Man vill kejsa torskarna för då lever de. Kroken bara rycker man av. Fisken skadas inte särskilt av det. Det blöder inte ur munnen. Man har helt enkelt inte tid att stå och lirka av kroken försiktigt.

När Fri är i hamn tar de två vännerna hand om fisken. Nästan all torsk är levande och kan överleva flera dagar i en rusa (ryssja, garnpåse) eller damm. Ibland flyttas rusorna om det har

regnat och åvattnet är smutsigt särskilt på ena sidan. Fisken tåler inte alltför sött vatten utan mår bättre längre ut i hamnen.

När de är färdiga med fisken är det dags att börja göra iordning krokarna. Blyna och flötena ska av. Revorna med krokarna ska splittas, hängas upp på en split för att torka. Får de inte torka luktar det illa. Tidigare när de skulle försörja sig på fisket fick de ofta både splitta och sätta igen samma dag. Efter tre dagar var stanken inte så trevlig.

Fiskeplatser

Det finns en tradition att lägga ut krokarna vid "murstensvraket" utanför Ven, på norrsidan. Där är det 30 meter djupt. Namnet kommer av att det förr i tiden fanns ett tegelbruk på Ven. Allt misslyckat tegel lades i gruvvagnar och kördes ut på bryggor, som förlängdes med pontonbryggor, och så tippades lasten. Idag är Anders och Staffan sällan vid murstensvraket. Där är det fullt av garn och pilkebåtar samt fritidsbåtar, som inte alltid vet vad de sysslar med. De går istället antingen rätt ut från Råå eller norrut vid Sydhamnen. De gör en bedömning av hur de tror att bottenströmmen går, vad det är för "vanne". Det är fråga om logiskt tänkande, säger Staffan. Om t.ex. en sydostlig vind stått och flåsat i en vecka och det är lågvatten, så måste ju vattnet komma in i sundet igen. Då kommer "flon i bonnen", sydgående bottenström. Det går inte att se på ytan vad det är för vanne. Det handlar om erfarenhet. Ett annat exempel är när det är nordlig vind i Östersjön. "Då trycker vinden ner i botten. Och så hela Östersjön trycker på." Då blir det ström, alltså norrgående bottenström.

Nisse Pålsson har berättat om en turist som hade kommit på kajen och turisten hade uppfattat att man snackar om vanne. Vad var det för vanne idag, var det ström, var det flo? Tre dagar senare kom han och sa till en av fiskarna: Vad var det för vatten idag?

Alla yrken har sina specialtermer och även slanguttryck. Vi har nu, en landkrabba och en



Stolt krogafiskare.

fiskare, försökt att förklara så att alla våra läsare ska förstå.

Krogafiske i gamla tider

En gång i tiden fiskade man torsk på krok i stor skala. Ur en intervju på 1930-talet med Paul Pålsson berättar denne om fisket i början på 1900-talet: "Vi va di förste som börja ve Anholt. Di hade tretti, trettifem fots långa båtar me fyra kojor framme i skansen o två i aktern.... Vi var allti sex man på båten, en skulle styra, en skulle skära agn o di andre fyra skulle agna. Vi bruka ha en hektoliterlåda me Göteborgsgsill te agn. De va inn i båten me den o så segla vi å så agna vi under tien mens vi segla. Ve gott vär agna vi på däck, men ve dållit vär fick vi va i skansen, annars ble man kåsen om fingrarna. Vi hade 20 000 krok. Vi satte hälften krok per natt. En kunne inte dra mer åt gången. Med sej hade vi en liten båt som vi använde till att dra krokarna. I den va vi fyra man. Fisken – i huvudsak torsk – förvara vi i den lilla båten i ett kastnät. Då det ble fullt slängde vi över ►

en lina till den stora båten som dro kastnätet te sig o tömde fisken i sumpen, där den hölls levande. Sen fick vi nätet tebagga. Ve dållit vär fick krokarna stå tills vi kunne dra dem.

Vinnstyrkan mätte vi på den tien i ett revat sejl, två revade sejl o tre revade sejl. Vi gick efter förättat värv till Köpenhamn, där vi sålde fisken.”

Även i Svenska Turistföreningens årsskrift för år 1900 finns en artikel där Råå-fisket beskrivs. Vi lär oss att torsken fiskas från oktober till mars, att fiskekvassen seglar tidigt på morgonen till Helsingborg där det inköps sill som kommit med tåget från Göteborg. Tillvägagångssättet beskrivs sen precis som i Paul Pålssons berättelse. Särskilt svårt menar författaren att det är att lämpa över fångsten från den lilla roddbåten till storbåten. ”Vid denna manövrering gäller det, särskilt i svårt väder med hög sjö, att vara en skicklig sjöman. Fiskekvassen ska nämligen seglas så, att den i sin strykande fart kommer tätt utmed den lilla båten, utan att dock påsegla denna. När den närmar sig får den ensamme mannen släppa rodret och under båtens fart skynda till relingen för att mottaga ryssjan med fisken, som räckas över till honom.” Det verkar som om Pauls kamrater hade en bättre metod.

Visst var det ett farligt arbete. Wasa, som omtalades i förra numret av Museitidningen, råkade ut för hårt väder vid Läsö sommaren 1905, klarade sig med nöd och näppe och miste det mesta av 4 000 krok.

”I Råå avlämnas krokarna till utredning, och så fortsättes resan till Köpenhamn, där lasten säljes.” Det var förstas kvinnorna som fick ta hand om redskapen. Fru Thora Olsson f. 1885 till Nordiska Museets Rut Liedgren: ”Så det va inte så lätt å komma som stabbo å bli gift me en fiskare. Å kunde man inte kroga då ble de hams – de ble hamsit. Nej, krokarna skulle läggas så fint på ett lager sand, å så ett nytt lager sand mellan varje kroklager.” Det var ofta bråttom för männen skulle ut igen så fort det gick, vid

fiske i sundet varje dag, så det var att splitta och agna och lägga och så kunde de gå ut och sätta igen. Krokare och tafsar som gått av måste ersättas. Först under helgen kunde redskapen torka ordentligt. Materialet var bomull som är mycket känsligare för väta än dagens nylon.

Redan innan det storskaliga torskfisket började i och med att fiskarna skaffade dammar i sina båtar var krokfisket i bruk. Fiskaren Anders Mårtensson började fiska torsk med sin far och bror som tolvåring 1868. De hade en liten öppen eka och de satte ut sina krokare i ”Råå djup”. De agnade med sandorm eller kungssnäcka. När det var lugnt väder tog de höga läderstövlar på sig och vadade ut på sandrevlarna med en trätrissa på en lång stång och rotade upp ett hål i sanden där de såg att sandormen skjutit upp sitt slem. Kungssnäckorna fångade de i fällor – flera kupor gjorda av vidjeband med en strut i var ända, fästa vid en lång lina. Lite fisk lades i varje kupa och linan som förankrades på djupet. Dagen därpå kunde de rykta (skörda) mängder av snäckor. Skalen plockades av och snäckorna skars i lagom bitar och sattes på krokarna.

Då som nu gläds vi åt den goda torsken som fångas på krok. Nyttig är den också och miljövänlig jämfört med allt kött många av oss stoppar i oss. Det är gott att konsten att fiska med långrev inte faller i glömska.

Elsa Lena Rydning och Ragnar Thornberg

Foto: Bo Inge Lilja



Modell av fiskare med utrustning för att fånga sandworm.

Källor: Intervju med Anders Jönsson och Staffan Kroll
Glimtar från Rååfiskets storhetstid. Red.: Nils Pålsson. Pingvin Press Grafiska AB. Råå 2014.



Älvdrottningens återkomst

Detta är inte en Rååskräna. Det är en sann, smått fantastisk historia som vuxit fram under ett par månader. Ett ”fynd” i familjens bokhylla var startskottet, en lustig dikt på Rååbomål, bilden av en äldre dam i sin fåtölj och namnet Inez Svensson. Vem var hon? Nu vet jag. Frågan har fått svar.

Om man vill få svar på sina undringar vad gäller Råå – vem frågar man då? Jo, Stina Norling så klart! Först sa Stina att hon inte kände igen namnet, men en dag hörde hon av sig och berättade att hon plockat fram en gammal sagobok författad av Inez Svensson och då kom hon på vem det skulle kunna vara. Stina berättade vad hon visste och kom med flera tips hur jag skulle leta vidare, och tack vare dessa tips och vad jag hittat på nätet, så vet jag nu en hel del om Inez.

Inez föddes 1906 – föräldrarna hette Ragnhild och Charles Svensson – och arbetade på Helsingborgs Litografiska AB. Hon gifte sig aldrig och bodde i ett av de engelska radhusen på Miatorp. Inom kyrkan här på Råå var hon mycket aktiv, bl.a. som ordförande i Kyrkliga arbets-

föreningen. Då det anordnades trivselkvällar i församlingssgården läste hon ofta upp sina humoristiska och underfundiga dikter - ibland var de skrivna på Rååbomål.

Inez Svensson hade fler strängar på sin lyra. Hon var med och startade Helsingborgs kvinnliga Röda Kors-kår 1940 och som rödakorsare var hon med och tog emot de judiska flyktingarna från Danmark 1943 och efter kriget de som kom från koncentrationslägren i Tyskland. På dagarna arbetade hon på Lito-grafen och på nätterna med flyktingarna.

– Och det konstiga var att jag var aldrig trött! Det kändes så viktigt det vi gjorde då, att man orkade hur mycket som helst. Man är glad att man fått lov att hjälpa dem, berättade Inez Svensson i en intervju som jag hittade i en bok. ►



Farmor Susanne läser
En dag i Älvriket för
sitt barnbarn Mini.



Joan Crawford läser A day in fairyland
för sina fyra barn.

I samma intervju berättade Inez Svensson att hon gärna velat bli journalist. Det blev inte så, utan författandet ägde rum på fritiden. Hon

skrev lyrik - inte bara på dialekt utan också på "vanlig" svenska - och så skrev hon barnböcker. Den bok som Stina Norling fick som liten tös heter "En dag i Älvriket" - utgiven 1948. Det var Ann Marie Sjögren, en kollega på Litografen, som gjorde de fantastiska illustrationerna. Denna bok blev mycket uppskattad och översattes till tio språk bl.a. till engelska och franska. I USA trycktes boken i stora upplagor.

På nätet hittade jag en bild, där den amerikanska skådespelerskan Joan Crawford läser "A day in fairyland" för sina fyra barn. Tänk! Inez' bok! Bland sagobokssamlare är det en mycket eftertraktad bok. Den finns i bokantikvariat och kostar ganska mycket. Undras om Inez fick veta att boken blev en sådan framgång. Hon dog 1991.

Det finns fler sagoböcker av Inez Svensson. "Glada sommarbarn", "Sommarferier på Ramdala", "Lek och stoj på Ljungbacka" är några av dem. Dessa böcker illustrerades av Aina

Möte ve körregårn

Jag hade vatt på körregårn
o va på veja därifrån
då jag träffte Larsa Pilla
som kom nörad ifrån Råå,
vi stanna te o snacka
forrst mest om vär o ving,
men forvilla snart oss hän
på mer moderna ting.

Pilla va litt bitter
hon hade orsag ted
en paugadrull i hiskli fart
kom körande moped
o Pilla ble forskräckt o skreg
du skulle vatt mä forr
då hade du fått nojt de mä
o kört en rulleborr.

Har du läst tiningen ida,
de frågar Pilla så,
ja tror, de har blitt fjolleda
snart alla här på Råå,
nu vill di ha en dyrer sten
te minge udå pesten
e de nåd o mingas,
ja frågar de förresten.

Ock, ock nämen, nämen
de kan man kanske töcka,
men lissom ryssen brände Råå
va en faseli olöcka
o när vi nu har fått en sten
som vill minga oss därom
kan vi vell osse mingas
när den rälia pesten kom.

Men Salthon då du Pilla
där ska ju ble så grannt
mä graustensmur o bänka
o gräs o blomsterkant,
o tänk när de bler sommar,
då kan båd du o ja
få sidda där o titta på
harrlihed varenda da.

O de kan du inbilla de,
for de å Pilla strass
då får man opp mä solen
om man ska få nån plass.
Nå de bler nock för sånna
som far lann o rige kring
en annan får nog stå som för
o ta mod vär o ving.

Nå du min kära Pilla
nu faktiskt unnrar ja,
om ente du har hoppat
bagvänt å din säng ida
för allting e ju aved,
men de vill ja si ifrån,
mä den hyra di betaler
kan di gott en sittplass få.

Vi ska unna våra gäster
njuta av vårt kära Råå,
så la oss ente klaga
om vi ingen sittplass få,
men får du tid en ettemidda
titta ing te mej ett slag
så kan vi vell snackas ve
i tuan min ett tag.

Johansson, som också arbetade på Litografen. Även de finns att köpa i antikvariat, men till en billigare peng.

Det är säkert en del av er som läser detta som från er barndom kommer ihåg böcker skrivna av Inez Svensson. Kanske är det några av er som har en av hennes böcker i er ägo.

Vet du något mer om Inez Svensson? Hör gärna av dig till oss på museet.

Men nu skall ni njuta av två av Inez Svenssons dikter. I "Möte ve körregårn" möter berättaren Larsa-Pilla, som var en av Råås kända

fiskmånglerskor. Den andra dikten väcker tankar om hur vi människor skulle kunna vara.

Mona Green

Tack till alla er som bidragit med små pusselbitar om Inez Svensson.

Intervjun med Inez Svensson finns i "Sällskapet skånsk samlings årsbok 1983".





RUTGERS HÖRNA



Efter 48 år i restaurangbranschen njuter Rutger Lindblad numera sitt otium på Pålstorp. Under sin yrkesbana har han arbetat i både kök och matsal och de senaste 24 åren drivit egna krogar.

Det är inte mycket i matlagningssvåg - i synnerhet inte av det traditionella slaget - som Rutger inte behärskar. Här delar han med sig av något av sitt kunnande.

SYRAD RÖDLÖK

När vi firade inkorporeringen med Helsingborg under sommaren 2018, serverade vi nystekt sill med syrad rödlök på. Det blev väldigt populärt och många frågade hur man gör. Så här kommer det enkla receptet

Ingredienser:

- 5 rödlökar – skivade eller klyftade
- 1 dl vit vinäger
- 2 dl strösocker
- 3 dl vatten

Gör så här:

- * Koka upp löken tillsammans med övriga ingredienser
 - * Låt svalna
 - * Slå upp i tätslutande burkar
- Enklare kan det väl knappast bli?*



ATT FILÉA EN FLATFISK

Använd en vass kniv – annars är det svårt att lyckas!



1. Sätt knivspetsen alldeles intill ryggbenet...



2. ... och skär försiktigt med vinklat knivblad längs med benen medan du var-



3. Fortsätt lossa fiskköttet från benet lite i taget, tills du har en samt lossar köttet från benet. färdig fiskfilé,



4. Gör sedan samma sak på andra sidan benet så att du får 2 hela fiskfiléer



5. När du har vänt på fisken och gjort samma sak på den sidan, så ser det färdiga skrovet ut så här.

Du kan frysa in skrovet och spara tills du har tillräckligt många att göra buljong av.



GOD FISKBULJONG

Den här buljongen kan du använda att göra riktigt goda såser av. Så oändligt mycket bättre - för både oss människor och miljön - än att använda buljongtärningar, eller flytande buljongbas på flaska. Gör du egen buljong får du en produkt helt utan kemikalier!

Ingredienser:

- 8 skrov (ben) av flatfisk
- ¼ sellerirot
- 2 palsternackor
- 2 gula lökar
- Timjan och vitpeppar
- Vatten

Gör så här:

- * Lägg skroven i en stor gryta och slå på så mycket vatten att det täcker skroven.
- * Koka upp och skumma av
- * Tillsätt grönsaker och kryddor och skumma hela tiden av.
- * Sjud/koka 20 minuter (Om du kokar längre utfälls limämnen som vi inte vill ha)
- * Sila
- * Reducera (koka ner) buljongen till hälften
- * Frys gärna in fonden i små burkar så är det lätt att ta fram vid behov.

RESULTATRÄKNING FÖR INKOMSTÅRET 2018	2018	2017
INTÄKTER		
Medlemsavgifter	115 150,00	9 483,00
Entréavgifter	82 920,00	144 155,00
Entré och guidning	21 950,00	34 708,00
Försäljning böcker kort etc	50 858,00	57 670,00
Försäljning kaffe lotterier etc	26 999,00	40 741,00
Julmarknad	55 814,49	39 126,00
Bidrag medlemstidningen	11 850,00	14 678,00
Driftsbidrag Helsingborgs kommun	145 000,00	145 000,00
Kursavgifter	10 330,99	1 704,00
Övriga ersättningar och bidrag	79 918,00	100 330,00
SUMMA INTÄKTER	600 789,48	677 595,00
KOSTNADER		
Lönekostnader netto	169 120,00	137 711,00
Aktivitetskostnader	35 811,50	43 442,30
Inköp av varor för försäljning	33 462,11	39 308,75
Förbrukningsmaterial, inventarieunderhåll	9 355,00	1 185,00
	247 748,61	221 647,05
Administrationskostnader		
Kontorsmaterial, porto, telefon etc.	58 652,84	53 133,06
Medlemstidningen	31 654,45	25 644,99
Marknadsföring, informationsmaterial	16 112,00	19 757,00
Utställningar	117 182,80	86 175,00
Föreningsavgifter, utbildning	1 150,00	550,00
	224 752,09	185 260,05
Driftskostnad för fastigheten		
Tomtarrende, hyror	18 196,00	18 039,00
El, vatten och avlopp	51 709,00	54 328,00
Larmkostnader	32 818,00	43 370,00
Försäkringspremier	26 112,00	25 676,00
Underhåll och komplettering av inredning	44 298,00	50 994,10
Projektkostnader	0,00	0,00
	173 133,00	192 407,10
SUMMA KOSTNADER	645 633,70	599 314,20
RESULTAT FÖRE AVSKRIVN OCH FINANSPOSTER -	-44 844,21	78 280,80
AVSKRIVNINGAR		
Årets avskrivningar	52 161,00	52 161,00
RESULTAT EFTER AVSKRIVN OCH FINANSPOSTER -	-97 005,21	26 119,80
Finansiella kostnader och intäkter		
Orealiserad värdeförändring finansiella tillgångar	-2 294,28	-1 290,26
	-2 294,28	-1 290,26
ÅRETS RESULTAT -	-99 299,49	24 829,54

BALANSRÄKNING PER 2018-12-31 TILLGÅNGAR	2018	2017
Anläggningstillgångar		
Materiella anläggningstillgångar		
Byggnader	3 733 544,00	3 733 544,00
Byggnader motorhall	1 160 823,50	1 160 823,50
Byggnadsinredning	141 969,00	168 630,00
Takbeläggning	331 500,00	357 000,00
	5 367 836,50	5 419 997,50
Finansiella anläggningstillgångar		
Ruben Rausing's legat	306 014,72	308 274,00
	306 014,72	308 274,00
Omsättningstillgångar		
Övriga fordringar	794,00	0,00
Förutbetalda kostnader	41 757,46	38 964,00
	42 551,46	38 964,00
Kassa och bank		
Kontantkassor	8 332,00	170,00
Bank	2 099 431,53	2 128 818,74
	2 107 763,53	2 128 988,74
SUMMA TILLGÅNGAR	7 824 166,21	7 896 224,24
Eget kapital		
Ingående behållning	7 786 567,24	7 761 737,70
Årets resultat	-99 299,49	24 829,54
	7 687 267,75	7 786 567,24
Kortfristiga skulder		
Leverantörsskuld	2 460,46	0,00
Övriga skulder	39 796,00	3 169,00
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	94 642,00	106 488,00
	136 898,46	109 657,00
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	7 824 166,2	7 896 224,24

Snabb och rätt information med e-post

Om du ger oss din e-postadress, får du påminnelse om våra olika aktiviteter. Du får också snabb information om det skulle inträffa några ändringar i det planerade programmet. Din e-postadress är i trygga händer - vi kommer aldrig att låta någon annan få den. Och tidningen ska naturligtvis vara kvar! Skicka bara ett meddelande till info@raamuseum.se, så kommer du med i registret.



PROGRAM FÖR RÅÅ MUSEUM 2019.

SÖNDAGSAKTIVITETER KLOCKAN 15.00:

3/3: Elisabet Lindberg, strandansvarig på Stadsbyggnadskontoret, informerar om våra stränder och strandskydd.

10/3: Film. Kyrkogårdsvandring på Raus Kyrkogård med Curt Persson, filmad av Lars-Berne Mårtensson.

17/3: Howling Wind spelar och sjunger Shanties. Kaffeservering under spelningen kl 15-16.

24/3: Filmen om RÅÅ-Läge 1968, Filmad av Lars-Berne Mårtensson.

31/3: Två filmer av Lars-Berne Mårtensson.

1. Ulf Göransson (Nocke) berättar om världens längsta seglats till Snekkersten.
2. Rögaren Lars Svensson berättar om sitt Rögeri himmavid. Kaffeservering i pausen.

7/4: Bengt Magnusson kåserar "I kustnära vatten från Östkust till Västkust genom Göta Kanal".

14/4: En historia om Råås stolthet. SIGYN -Från bark till skonert till bark igen, från Göteborg via Råå till Åbo. Elsa Lena Ryding och Rolf Jonasson berättar och visar bilder.

19/5: Katarina Gustavsson arbetar med sin keramiska konst på museet.

21/7: Dockteater Månstjärnan spelar Var är mamma? Kl. 13.30 och 15.00. Utställningen "Konstnärer i Maja Sjöströms fotspår" är stängd denna eftermiddag.

Vill du hjälpa till?

Ibland räcker krafter och antal händer inte riktigt till, och då önskar vi oss lite extra hjälp. Det kan handla om att sälja saker, baka någon kaka, ta hand om besökare, bära och kånka eller något helt annat. Om du kan tänka dig att vara en av dem vi ber om hjälp, skicka ett meddelande till info@raamuseum.se med rubriken

Jag hjälper gärna till.

Det innebär inga förpliktelser, utan du får själv avgöra från fall till fall om du vill ställa upp.



INFO-SIDAN

ÖPPTIDER 2019

3/3 – 14/4
Söndag 14.00 -17.00

12/5 – 19/6
Söndag 14.00 -17.00

11/6 – 15/9
Tisdag – Fredag 11.00 -17.00
Lördag – Söndag 13.00 -17.00

23/9 – 25/11
Söndag 14.00 -17.00

Medlemsavgiften för 2019 är 200:-/år. Ny medlem efter 1 oktober betalar endast för 2019.
Entréavgift för vuxna 75:-, för innehavare av Kulturkortet 50:- och för studerande med CSN-kort 60:-
Fri entré för barn och ungdomar upp till 18 år.
Skolklasser från Helsingborgs kommun har specialavtal.
Betala gärna med kort!

Guidade grupper – hela året efter tidsbeställning. Guidning beställs på museet per telefon 042-26 11 31 eller e-post info@raamuseum.se.

Råå Museum för fiske och sjöfart
Museiplanen 1, 252 70 Råå
Tel: 042-261131
E-post: info@raamuseum.se
Hemsida: www.raamuseum.se
Bankgiro: 5601-4681

Är du intresserad att delta i en studiecirkel
”OM GAMLA RÅÅ”
på Råå museum under vintern 2019/2020?
Ett fåtal platser återstår.

För mer upplysningar – ring Mona Green 0706-65 10 67



För information om förändringar kolla hemsidan www.raamuseum.se!

Kultur
ett nöje och ett måste

MUSEITIDNINGEN



KALLELSE

ÅRSMÖTE!

Årsmöte för Råå museiförening hålles i
Raus församlingsgård Kielergatan 25. Onsdagen 27 mars kl 19.00

Efter årsmötesförhandlingar och information blir det kåseri
av Karin Gustavsson, antikvarie på Kulturmagasinet



GISELA TRAPP

- illustratör, konstnär och donator

Kaffe med gott tilltugg serveras. Föredrag och förtäring: 50 kr.

REDAKTIONSRÅD: Elsa Lena Ryding, Stina Norling,
Britt Siverson Holmén, Inga-Lena Stelzer och Ragnar Thornberg
REDIGERING: Susanne Gellberg